

gens de visitatie der vaartuigen, dat echter van tijd tot tijd te noodzakelijker geworden is. En daarom hebben wij, om die 't zij met, 't zij tegens sultans wil te doen geschieden, ter beteugeling van het schadelijk specerij en thin morsschen, en tot een preuve of den peperinzaam daardoor zal verbeteren, ingevolge onze secrete resolutie van den 15^e juli, sedert derwaarts gedepecheert de bark den Arend.

Fol. 24r-v.

(De Arend is naar Bandjarmasin gestuurd met een instructie voor de schipper hoe het geschetste doel te bereiken is. De afloop zal moeten blijken, maar het is duidelijk dat nakoming van de contracten door de sultan, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, slechts met de wapenen te realiseren valt. [fol. 25] Of het de weinige peper uit Bandjarmasin waard is, laat men aan Heren XVII over. De verbazing over de onzekerheid betreffende de diepte van de rivier van Bandjarmasin en met welke schepen die is te bevaren, is niet terecht, want uit de kaarten en de metingen van de diepte is het duidelijk dat dit met grote schepen niet mogelijk is. Door het getij, naar gelang de stroming van het bovenwater mee of tegen is en door de veranderlijkheid van de banken kan een schip waarvan wordt verwacht dat het kan doorvaren, toch tegengehouden worden. Omdat Heren XVII volkomen zekerheid verlangen, [fol. 26] is de schipper van de Arend bevolen om de rivier in kaart te brengen, de verandering in de banken aan te geven en bij terugkeer een rapport in te leveren, dat naar Nederland gezonden zal worden. Nu al is een besluit van 10 augustus 1764 over een rapport van schipper Hendrik Stuurmansz. betreffende het bevaren van de rivier bijgevoegd. Ter opheldering van het verschil dat Heren XVII opmerkten tussen de inkomsten te Bandjarmasin in de staatrekening over 1761/62 en die genoemd in de generale missive van eind december 1763, meldt men dat deze inderdaad f 14.341 zijn geweest. Daar moet f 176,-, dat ervan werd afgetrokken [fol. 27] als uitbetaald aan de wegers, bijgeteld worden. De inkomsten bedroegen dus f 14.517, maar daarvan moeten diverse oude oninbare schulden van f 14.293 afgetrokken worden, waardoor de inkomsten op het juiste bedrag van f 224 uitkomen.

TIMOR

Uit de brieven naar Timor zal duidelijk zijn dat het bestuur met de schepen, of de kleinere vaartuigen tijdig van de nodige goederen wordt voorzien. Het zal moeten opgeven wat het met de voorlopers bedoelt en door welke particuliere handel de goederen van de Compagnie vaak onverkocht blijven. Men meent dat met de voorlopers de burgervaatuigen bedoeld worden, [fol. 28] die meestal wat eerder dan de schepen van de Compagnie vertrekken. Als dat zo is, dan maakte het bestuur wel veel ophef over de aanvoer van wat textiel of iets anders, waarin de Compagnie ook handelt en die er op legale wijze is aangekomen. Dit is niet nadelig, want de textiel wordt te Batavia van de Compagnie gekocht. In de generale missive van eind december 1765 is bericht in hoeverre de vrede door de nu twee jaar durende opstandigheid van twee nederzettingen werd verstoord. Ook staat daar in hoe het bestuur daarmee diende om te gaan. In die van een jaar eerder stond dat er niet is gepatrouilleerd, daar er daartoe onder de voorgeschreven beperkingen geen aanbod werd gedaan. In de brief uit Timor van 1 oktober 1765 wordt de geringe verwerving van goud, maar $29\frac{1}{2}$ taël tegen $63\frac{5}{100}$ en $75\frac{1}{2}$ taël in de twee vorige jaren, [fol. 29] toegeschreven aan de bezetting van de Tepasse goudmijnen. Daar het bestuur in zijn brief van 31 mei 1766 schreef dat het land weer rustig is en de voornaamste van de Mollonezen zich weer aan de Compagnie hebben onderworpen, hoopt men dat de verwerving spoedig zal verbeteren, als men weer het voordeel van de goudwinning heeft. De 400 pikol die voor 1764 waren besteld, zijn ruimschoots geleverd. Wegens de ruime voorraad is er dit jaar, noch in het verleden jaar, iets van besteld, en het is aan de verarmde burgerij van de kolonie toegestaan deze uit te voeren. In 1763/64 waren de inkomsten f 1048,- meer dan de uitgaven en in 1764/65 zelfs f 5564 meer, vooral door de bezuinigingen die in 1763 waren opgelegd. Daarmee is de wens van Heren XVII dat de uitgaven in Timor uit de inkomsten bekostigd zouden worden, vervuld. [fol. 30]